

Semptom Health Researches

home page : www.semptom.org

GÜÇLENDİRME KURAMI EMPOWERMENT THEORY

Ece Cemre AYDIN

Yüksek Lisans Öğrencisi, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, ececemreaydin@posta.mu.edu.tr
ORCID: 0009-0008-5425-2920

ÖZET

Güçlendirme kuramı, sosyal hizmet alanında kullanılan kuramlardan biri olmak ile beraber aynı zamanda bizlere teorik bir çerçeve sunan yaklaşım olarak tanımlanmaktadır. Tarihsel açıdan ele alındığında kuramın temellerinin 20. Yüzyılın ikinci yarısında medikal modele tepki olarak doğmuştur. Güçlendirme kuramı birey ve toplulukların potansiyellerini keşfetmelerinde ve sosyal değişim sürecini aktive etmede önemli bir roledir. Bu çalışmada ise ilk olarak kuramın tarihsel sürecine genel bir bakış ve ardından sırasıyla; temel kavramlar, temel varsayımlar, perspektifler, kuramın öncü isimleri ve kurama yönelik eleştiriler yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Güç, Güçlendirme, Sosyal Hizmet

SUMMARY

Empowerment theory is one of the theories used in the field of social work and is also defined as an approach that provides us with a theoretical framework. Historically, the foundations of the theory were born in the second half of the 20th century as a reaction to the medical model. Empowerment theory plays an important role in helping individuals and communities discover their potential and activate the process of social change. In this study, firstly, an overview of the historical process of the theory and then; basic concepts, basic assumptions, perspectives, pioneers of the theory and criticisms against the theory are given respectively.

KeyWords: Power, Empowerment, Social work

GİRİŞ

Sosyal hizmet, "Sosyal değişimi ve gelişimi, sosyal bütünleşmeyi, insanların güçlendirilmesini ve özgürleşmelerini destekleyen uygulama temelli bir meslek ve akademik disiplindir." (IFSW, 2018). Sosyal hizmetin tanımında da yer aldığı üzere birey ve toplumların sosyal değişim ve rehabilitasyon süreçlerini destekleme noktasında güçlendirme kuramı gibi pek çok yaklaşımdan da yararlanılmaktadır. Bireylerin güçlendirilmesinde ve kendilerinde olan gücün farkındalık seviyesine erişiminde hayatlarına dokunarak aynı zamanda da özgürleştirilmeleri, sosyal adalet ve insan hakları ön planda tutularak ele alınmalıdır. Güçlendirme yaklaşımı yalnızca sosyal hizmet uzmanlarının görüneni değil aynı zamanda müracaatçı gruplarının da sahip oldukları potansiyellerini ve anlamlı bir gelecek için yeteneklerini keşfetmeye de odaklanır (Kırlıoğlu, 2019). Kuram kapsamında toplum içerisindeki tüm bireylerin güçlü yönlerinin olduğu ve müracaatçı gruplarının kendilerinde olan potansiyelin farkında olmasından kaynaklı da iş birliği içerisinde olmanın gerekliliğine dair varsayımlar üstüne inşa edildiği görülmektedir (Şahin, 2001).

Bu yaklaşım; bireylere eleştirel düşünme becerileri kazandırır, baskıcı uygulamalara ve politikalara karşı bir direnç sağlar ve kendi haklarının savunucusu olmalarına yardım eder (Erbay, 2019). Sosyal hizmet uzmanına mesleki yetkinliği de süreç içerisinde kendisine faydası olacak ve müracaatçısı ile ilgili hangi yolun doğru bir çerçeve oluşturduğuna karar verecektir (Keleşoğlu ve Yıldız, 2021). Meslek elemanının yaklaşımlarla ilgili yetkinliğinin olmasının mesleki açıdan gerekliliğini ve her müracaatçı için tek bir kuramsal çerçevenin doğru ve yeterli olmayacağını kavraması önemlidir.

Bu makalede ilk olarak güçlendirme kuramının tarihsel sürecine ardından da temel kavramlarına, kuramın öncü isimlerine, kurama dair temel varsayımlara ve eleştirilere yer verilmiştir.

1.GÜÇLENDİRME KURAMI

1.1.Güçlendirme Kuramının Tarihsel Sürecine Genel Bir Bakış

Kuramsal bilgi bireyin şu anki halini biyopsikososyal açıdan eleştirel bir biçimde değerlendirmeye ve anlamaya yardımcı olur (Kuruhalil ve İpek, 2022). Bu nedenle kuramlar bilginin nasıl ve ne şekilde yardımcı olacağına anlaşılması açısından önemli olmakla birlikte, meslek elemanı için de bir rehber niteliğindedir.

Güçlendirme kuramı ele alınmadan önce tarihsel sürece göz atılması oldukça önemlidir. Kuramın temelinde birey ve toplumların özünde kendi potansiyellerinin keşfedilmesi ve açığa çıkarılması amaçlanmaktadır. Güçlendirme teriminin kökenleri aydınlanmaya kadar dayanmaktadır. Aydınlanmanın temelde insana değer vermesi ve insanın daha insancıl koşullarda yaşayabilmesi için bireyin içinde güç olduğu düşüncesi güçlendirme açısından bir çıkış noktasıdır (İçağasıoğlu Çoban&Buz,2008). Aydınlanma çağı ile bireyin güçlü yönlerine odaklanma süreci başlamıştır.

Güçlendirme kuramının kökenlerine bakıldığında Amerika'da 20.yüzyılın ikinci yarısında (1960'ların sonunda) baskıya maruz bırakılmış grupların toplumsal ve sosyal aktivizmin başlaması sonrasında Amerikan Sivil Haklar Hareketi ve Dr. Martin Luther King Jr.'ın çalışmaları ile ortaya atılmıştır (Dalrymple&Burke, 1997).

Sosyal hizmet müdahalesinde; sosyal hizmetin geneli bakış açısına göre mikro, mezo ve makro boyutlarda güçlendirme, sosyal değişim ve problem çözme ile oluşan bileşenlerden meydana gelmektedir (Kuruhalil ve İpek, 2022). Sosyal hizmet daha önceki süreçlerde medikal model etkisindeyken bu yaklaşıma tepki olarak güçlendirme yaklaşımı ortaya konulmuştur. Saleebey'e göre güçlendirme aynı zamanda hem bir süreç hem de bir hedeftir. Braker'e göre ise güçlendirme kavramı mikro, mezo ve makro düzeyde sahip olunan kişisel, kişilerarası, sosyo ekonomik ve politik gücü arttırmalarında bir yardımlaşma olarak değerlendirilmektedir.

1.2.Güçlendirme Kuramının Temel Kavramları

Güçlendirme yaklaşımı sosyal hizmet alanında sıkça karşılaşılan bir kavramdır. Bu kavram çerçevesinde bireylerin mikro, mezo ve makro düzeyde kendi potansiyellerini keşfetmeleri ve bunları gündelik hayatta pratiğe dökmelerini destekleyici bir rol üstlenmektedir. Sosyal hizmet uzmanları ile yapılan nitel bir araştırmada katılımcı olan meslek elemanlarının hangi kuramları kullandığı sorulduğunda 14 katılımcının güçlendirme kuramını kullandığını ifade ettiği görülmüştür (Kuruhalil ve İpek, 2022). Bu çalışma da göstermektedir ki meslek elemanları arasında güçlendirme önemli bir uygulama metodu olarak görülmektedir. Güçlendirme

kuramının literatür zemini genellikle sosyal açıdan avantajlı olmayan topluluklarla çalışan eğitimci ve sosyal psikologlarının uygulamalarında oluşmuştur (Tarık, 2006).

Ayrıca Barbara Solomon (1976) "Black Empowerment Social Work in Oppressed Community" kitabı sosyal hizmet ve güçlendirme yaklaşımı açısından güçlü bir bağ kurulmasına öncülük etmiştir. Güçlendirme kuramının temel kavramlarına bakmak gerekirse bu kavramlar alt başlıklar halinde şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

i.Güç Kavramı: Güç kavramsal çerçevede ele alındığında o anki duruma ve şekle göre değişen, birçok bileşenden oluşan, çeşitli unsurlar içeren çok yönlü ve aktif bir faktördür (Cankurtaran, Akoğlu&Sakarya,2020). Sosyal hizmet alanında ise güç, bireylerin ve grupların bir diğeri üstündeki etki kurma kapasitesi olarak da tanımlanmaktadır. Sosyal hizmette güç dengesini sağlamak ve sosyal adaleti desteklemek oldukça önemlidir. Canlılar arasında güçlü şekilde fikir yürütülen insanın gözü ile göremeyeceği boyutta ufak olan bir virüsle karşılaştığındaki çaresizliği güç kavramının ne kadar farklı yönlerinin olduğunu göstermektedir (Tavukçuoğlu ve Keleşoğlu, 2022).

ii.Güçlendirme Kavramı: Güçlendirme, mikro ve makro düzeyde birey ve toplumların kendi yapabileceklerinin farkına varması, potansiyellerini keşfetmesi esnasında yaşamlarında çok daha fazla hakimiyet kurmalarını destekleyici bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Güçlendirme sahip olduğu potansiyelin aktif olarak kullanılarak şu anki halden daha iyi bir hale dönüşmesine destek olmak olarak ifade edilebilmektedir (Tavukçuoğlu ve Keleşoğlu,2022). Güçlendirme süreci ilk olarak bireyin kendisinden başlar ve sonrasında ise bireyler arası olmak üzere makro boyuta doğru evrilen bir süreçtir.

iii.Benlik Saygısı Kavramı (Özsaygı): Benlik kavramı, bireyin kendi benliğini algılaması ve kavraması şekli olarak kendisini ne şekilde gördüğü, nasıl değer belirlediğini ifade etmektedir (Tözün, 2010). Bireyleri güçlendirme yaklaşımı çerçevesinde değerlendirirken pozitif bir kimlik duygusu geliştirmelerine destek olmak, beraberinde kendilerini keşfetme süreçlerinde potansiyellerini ortaya koymalarını sağlayıcı bir tutum içerisinde olunmalıdır. Bireylerin kendi özlük haklarının, gereksinimlerinin ve düşüncelerini özgür bırakmaları evresinde başka bireylerin sınır ihlal etmemeye özen göstermeleri gerekmektedir. Bu da bireylerin öz saygılarının bilincinde olması ile mümkün kılınmaktadır. Doğan ve Eryılmaz (2013)'ın yaptığı araştırmada benlik saygısının bireyin öznel iyi oluşu ile yakından ilgili olduğu, bu çalışmanın da literatür ile yakından uyumlu olduğu belirlenmiştir; ayrıca benlik saygısı ve öznel iyi oluş kavramları yakın kavramlar olup birbirleri üzerinde

pozitif etkiye sahiptir. Müracaatçı ile çalışırken onun yaşamında ve çevresinde iyi olma hali bir meslek elemanı için önemli hedeflerde olup, güçlendirme perspektifini kullanırken elde edilmesi beklenen sonuçlardandır. Benlik saygısı ve öznel iyi oluş kavramları birbirine yakın kavramlar olarak değerlendirilmektedir. Kendi benliğine dair algıları ve bireyin kendi öz değerinin farkında olması sosyal hizmet uzmanlarının özellikle üzerinde durması gereken noktalar arasındadır.

iv.Sosyal Katılım Kavramı: Sosyal katılım kavramı her uzmanlık alanı tarafından farklı tanımlanmakta ve mesleğin bakış açısına özgü nitelikler taşımaktadır. Bu da kavramın net ve tek bir tanımının yapılamamasına sebep olmaktadır. Sosyal hizmet odağında bakıldığında ise bireysel kaynakların sosyal odaklı bir paylaşımı şeklinde tanımlandığı görülmektedir (Ülgen, 2012). Bireyler güçlendirme yaklaşımı çerçevesinde mikro, mezo ve makro düzeyde karar alma süreçlerinde aktif bir rol edinmektedir. Toplum bazında sosyal değişim ve gelişim süreçlerinde de oldukça özverili bir unsur olarak ele alınmaktadır.

v.Sosyal Adalet: Sosyal hizmet uzmanları sosyal adaleti sağlama konusunda derin bir mücadele halindedir. Bu nedenle de sosyal adalet kavramı uzmanların üzerinde durması gereken önemli bir terimdir. Sosyal hizmet mesleğinin en temel hedeflerinden biri şüphesiz ki sosyal adaletin sağlanmasıdır ve sosyal adaleti hedefleyen bütün uygulamaların müracaatçının saygınlığı ve öz değeri konularında ele alınması gereklidir (Tuncay,2006). Sosyal hayata katılım süreçlerinde sosyal adaletin sağlanması ve aynı zamanda da hak savunuculuğu beraberinde kişilik haklarının da göz önünde bulundurulmalıdır. Aynı zamanda toplumdaki tüm bireylerin eşit fırsatlara ve kaynaklara erişebilmesi sürecinde adil bir tutum içerisinde olunması gerekmektedir.

vi.Dayanışma Kavramı: Kültür, sosyal dayanışma konusunda temeldir ve ortak değerli hedefler bir arada hareket etme duygusunu sağlayarak bireylerin birbirlerine sadakatlerini oluşturarak güçlendirme perspektifi ile birlikte sosyal değişim ve gelişim ile dayanışmayı da tecrübe ettirmektedir (Kara, 2019). Bu noktada mikro düzeyde bireylerin ve aynı zamanda makro düzeyde de toplumların birbirlerini destekleyici bir tutum sergilemeleri ve ortaklaşa hedefler dahilinde hareket etmesi önemli bir rol üstlenmelerini sağlamaktadır. Sosyal hizmet uzmanı ve müracaatçının iş birliği içerisinde güçlendirme yaklaşımından yüksek verim alındığı da görülmektedir.

vii.Kaynaklara Erişim: Sosyal yardım sağlama ve müracaatçılara erişimi konusunda mesleki uygulamaları oluşturmak, savunuculuk ve aracılık rolleri açısından insanlar için yardım kaynaklarına erişimi kolaylaştırmak

sosyal hizmet mesleğinin önemli rollerindedir (Artan ve Özkan, 2020). Güçlendirme kuramı çerçevesinde bireylerin eşit fırsatlara erişimi ve ihtiyaç analizleri doğrultusunda doğrudan kaynaklara erişimlerinin artırılması hedeflenmektedir. Kaynaklara erişim noktasında ise bireyi manevi anlamda destekleyici bir tutum içerisinde bulunarak bu süreç multidisipliner bir çalışma metodolojisi ile güçlendirilmektedir.

1.3. Güçlendirme Kuramının Temel Varsayımları

Güçlendirme yaklaşımının temel varsayımlarına bakıldığında ampirik gerçeklerden ziyade değer pozisyonlarını yansıtan inançlar üzerine olduğu görülmüştür (Şahin, 2001). Her bireyin henüz ortaya konulmamış dahi olsa kendi içerisinde keşfedilmemiş olan potansiyelleri vardır. Sosyal hizmet müdahalesinde ana amaç kişilerin, kendisi ile birlikte ailelerin de güçlendirilerek iyi olma durumlarının yükseltilmesidir (Tavukçu ve Keleşoğlu, 2022).

Bireylerin gerçek potansiyellerinin ortaya çıkmasındaki unsur bireysel ve sosyal kaynakların geliştirilmesi üzerine kuruludur. Bireylerin gelişim süreçleri mikro ve makro seviyedeki güçlerinin farkında olmaları ve bunların üzerine katkı sağlayıcı faktörlerin eklenmesi ile gerçekleşmektedir. Gücün ortaya çıkmasındaki diğer varsayım ise multidisipliner odakta iş birliği ile birlikte hareket edebilmekten geçmektedir. Sosyal hizmet meslek yapılarının etik kurallar oluşturma gayreti, mağdur bireyler için yapılan uygulamalar, baskı karşıtı uygulamalar, güçlendirme perspektifi, ırkçılık karşıtı uygulamaların tamamı bir şekilde birbiri ile ilişkilidir (Zengin ve Altındağ, 2016).

Güçlendirmenin temel varsayımları Salebeey'e göre şu alt kategorilerde incelenmektedir (Saleebey, 2008):

1. Her birey, grup, aile ve toplumun güçlü yönleri vardır.
2. Travma, suistimal, hastalık ve çatışmalar zedeleyici olabilir fakat bu durum kriz anlarının fırsata dönüşmesinde bir etkidir.
3. Mikro, mezo ve makro düzeyde gelişim ve değişim süreçlerinde potansiyel kapasitenin en üst seviyesine ulaşmak mümkündür.
4. Bireyin içinde bulunduğu çevre kaynaklarla doludur. Bireyin kaynaklarla buluşturulma noktasında bilinç geliştirilebilir ve bu şekilde de kaynaklara erişimi kolaylaştırılmalıdır.
5. Bireyin içinde bulunduğu konum dahilinde özenli olunması müracaatçı grubunun iyiliğinin sağlanmasında önemlidir.
6. Güçlendirme yaklaşımı, sosyal değişim ve gelişim sürecinde müracaatçı grubunun özerkliğini sağlama

noktasında multidisipliner bir şekilde karşılıklı iş birliği ile sağlandığı olgusunu sunmaktadır.

1.4.Güçlendirme Yaklaşımının Perspektifleri

Akademik bir disiplin ve uygulamaya dayalı bir meslek olan sosyal hizmetlerde güçlendirmenin çok boyutlu yapısına değinildiği görülmektedir. Güç konusu güçlendirmenin esasını oluşturmakta ve bireysel, kişiler arası ve sosyopolitik güç düzeyleri güçlenmeyi beslemektedir (Kırlioğlu, 2020). Bourdieu'nün toplumsal yaşamda gücün maddi ve sembolik boyutları arasındaki karşılıklı ilişkiye odaklanması ve sembolik güç kavramı da anlaşılması gerekmektedir (Jackson, 2009). Algılama ve değerlendirme şemaları, özellikle de dilin kendisinde yazılı olanlar, sembolik güç ilişkilerinin durumunu ifade edecek şekilde yapılandırılmıştır (Bourdieu, 1989). Bourdieu, güç kavramının dil ile yapılandırılarak oluşturulduğunu ve iktidar güç ilişkisinin çok ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Foucault ise gücün doğasının yeniden düşünülmesi gerektiğini, gücün devlet kurumlarında ve ideolojilerde merkezileştiğini ancak kılcal disiplin ağları aracılığıyla geniş bir alana yayıldığını savunmuştur (Swartz,2013). Foucault bilginin iktidar tarafın üretildiğini ve diğerlerinin üzerinde güç olarak kullanıldığını belirtmektedir (Apalı, 2021). Postmodernizm temsilcilerinden olan Foucault ve Bourdieu, güç kavramı ve güç kavramı ile ilişkili iktidar tarafından üretilen kavramlarla yakından ilgilenmiştir. Güç kavramının yapısal ve işlevselliğinin anlaşılması güçlendirme perspektifini kullanan meslek elemanı için önemlidir. Sosyal hizmet mesleğinde güç ve güçlendirme kavramları sistem içerisinde birey ve adaptasyon sağlayabilme, sistemin içinde var olabilme kapasitesi ile ilgilenmektedir. Güçler perspektifi ve güçlendirme perspektifi karıştırılmaktadır. Güçler perspektifinde bireyin güçlü yönlerinin ortaya çıkarılması, güçlendirme perspektifinde zayıf yönlerinin desteklenerek bireyi kendisine yeterli seviyeye getirebilmektedir. Bu noktada şu örneği vermek faydalı olacaktır; bir kadının iyi yemek yapması güçler perspektifinde önemli bir nokta olarak kabul edilir ve kadının istihdam sürecinde yemek yapma içeriğindeki işlere yönlendirilir. Güçlendirme perspektifinde ise kadının daha önce çalışma geçmişinin olmaması zayıf yönü olarak görülmektedir ve kadının güçlenmesi için eğitim ve iş konusunda yeterliliği için çaba göstermesi yönünde desteklenir.

Güçlendirme kavramının bireysel, bireyler arası ve sosyopolitik boyutlarda bireyin sosyal dünyaya ilişkin algısına yönelik bir perspektif sunulduğu görülmektedir. Güçlendirmenin perspektifleri incelendiğinde ise şu 3 şekilde kategorize edilmektedir:

1.Bireysel Güç: Bireylerin benlik algısı buna yönelik geliştirdiği benlik saygısı ve iyilik haliyle yakından ilişkilidir. Örneğin, güçlendirme ve fırsat kavramları,

kadınlarla çalışırken içinde buldukları yapılaşmış sosyoekonomik adaletsizliklerin en alt seviyeye getirilmesini sağlayan sosyal politika araçlarının dizaynında fonksiyonel olarak kullanılabilir (Topateş ve ark., 2022).

2.Bireylerarası Güç: Bireyler arasındaki ilişkilerde birinin diğerini etkileyebilme veya kontrol edebilme becerisidir. Bireyin davranışı, biyopsikososyal gelişimi, yaşadığı sosyal çevre içerisinde oluşan etkileşimlerin doğrultusuna göre şekillenmektedir (Danış, 2006). Sosyal hizmet mesleği de çevresi içerisinde bireyi değerlendirme esasına dayanır. Bireyin çevresi ile birbirini etkileyebilme gücünü önemser. Bireylerarası güç kavramı kişinin sosyal statüsü, bilgisi, kaynakları ve iletişim becerilerine dayalıdır.

3.Sosyo-politik Güç: Toplumun politik yapıları içinde ve dışında etkili olabilme kapasitesidir. Politik karar alma süreçlerinde etkileyebilme ve toplumun genel davranışlarını ve değerlerini şekillendirebilme becerisi üzerine yoğunlaşır.

1.5.Güçlendirme Kuramının Önde Gelen İsimleri

Üzerinde durulan yaklaşımın öncü isimlerine değinilmesi gerekirse bu kişiler arasında; Dennis Saleebey, Charles Rapp, AnnWeick yer almaktadır. Güçlendirme kuramına makalenin diğer bölümlerinde de belirtildiği üzere medikal modele tepki olarak ortaya atılmıştır. Sosyal hizmet alanında her vaka biriciktir ve kendine özgüdür. Bu özelliğinden kaynaklı olarak hizmet verdiğimiz müracaatçı gruplarında öncelikle bireylerin güçlü yönleri keşfedilmelidir ve buradan yola çıkarak problemlere dair çözüm odaklı bir yaklaşım benimsenmelidir. Güçlendirme esnasında terapötik olarak bir alma-verme dengesi yer almaktadır. Bu süreç müracaatçılar ile birlikte ortaklaşa şekilde yürütülmelidir.

1.6.Güçlendirme Kuramı ile İlgili Eleştiriler

Güçlendirme kuramı, sosyal hizmet alanında önemli bir yaklaşım olmasına rağmen, bazı eleştirilere de maruz kalmıştır. Bu eleştiriler, farklı akademisyenler, araştırmacılar ve sosyal hizmet uzmanları tarafından ortaya konmuştur. Güçlendirme kuramına yöneltelen bazı eleştiriler şu şekildedir;

1.Yapısal Faktörlerin Göz Ardı Edilmesi: Eleştirmenler, güçlendirme kuramının bireylerin içsel güçlerine odaklanırken, yapısal faktörleri, sistemik engelleri ve toplumsal eşitsizlikleri göz ardı ettiğini iddia etmişlerdir. Kuramın, sadece bireylerin güçlenmesiyle değil, aynı zamanda toplumsal yapıların dönüştürülmesiyle de ilgilenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

2.Kültürel Bağlamın İhmal Edilmesi: Güçlendirme kuramının evrensel olduğu varsayımı eleştirilmiştir. Bazı

eleştirilenler, kuramın kültürel çeşitlilik ve farklı bağlamlardaki etkilerini ihmal ettiğini ve bu nedenle uygulama alanında zorluklar yaratabileceğini öne sürmüşlerdir. Güçlendirme perspektifini benimseyen bir sosyal hizmet uzmanı ise müracaatçısının kültürel güçleri hakkında farkındalığını yükseltmeli ve bununla ilgili müracaatçısı ile iş birliği içinde olmalıdır (Keleşoğlu ve Yıldız,2021). Kültürel farklılıkların ve toplumsal bağlamların göz önünde bulundurulması gerektiği vurgulanmıştır.

3.Güç İlişkilerinin Karmaşıklığı: Güçlendirme kuramının güç ilişkilerinin karmaşıklığını yeterince ele almadığı eleştirisi, çeşitli araştırmacılar tarafından dile getirilmiştir (Gutierrez&Glenn, 2010; Healy, 2005). Güç ilişkileri, sadece bireyler arasında değil, aynı zamanda kurumlar, gruplar ve toplumlar arasında da etkileşim halindedir. Bu nedenle, güçlendirme kuramının güç ilişkilerini daha kapsamlı bir şekilde ele alması gerektiği öne sürülmüştür.

4.Yetersiz Ölçme ve Değerlendirme: Güçlendirme kuramının etkilerini ölçme ve değerlendirme konusunda belirli zorluklar yaşandığı eleştirilmiştir. Bazı eleştirilenler, kuramın uygulama sonuçlarını objektif bir şekilde değerlendirmenin zorluğuna işaret etmişlerdir. Ayrıca, güçlendirme sürecinin uzun vadeli etkilerini belirlemek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır.

5.Yapılandırmacı Yaklaşım Karşı Eleştiri: Güçlendirme kuramı, bireylerin içsel güçlerini ve kaynaklarını vurgularken, yapılandırmacı yaklaşıma karşı eleştirilere maruz kalmıştır. Yapılandırmacı yaklaşım, bireylerin yaşadığı sorunların toplumsal ve yapısal faktörlerle ilişkilendirilmesi gerektiğini savunurken, güçlendirme kuramının bu faktörleri göz ardı ettiği iddia edilmiştir. Postmodernizmin öncülerinden Bourdieu ve Foucault da güç kavramının yapılandırıldığı eleştirisinden yola çıkarak bireyde kazanım olarak görülen güç kavramına eleştirel bir bakış açısı kazandırmıştır. Bu nedenle de güç ve güçlendirme kavramları bu çerçevede eleştirilmektedir.

Bu eleştiriler, güçlendirme kuramının kritik bir gözle ele alınması ve geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Kuramın daha kapsamlı bir perspektifle ele alınması ve toplumsal dönüşümle ilişkilendirilmesi, sosyal hizmet uygulamasının etkinliğini artırabilir.

SONUÇ

Güçlendirme kuramı, sosyal hizmetin temel bir parçası olarak, bireylerin ve toplulukların potansiyellerini keşfetmelerini, güçlenmelerini ve sosyal değişim süreçlerini aktive etmelerini hedefler. Bu makalede, güçlendirme kuramının tarihsel sürecine, temel

kavramlarına, varsayımlarına, perspektiflerine ve önde gelen isimlerine odaklanılmıştır.

Güçlendirme kuramının tarihsel kökenleri, 20.yüzyılın ikinci yarısında Amerika'da baskı altında olan grupların sosyal aktivizmi ve sivil haklar hareketiyle ortaya çıkmıştır. Bu kuram, bireylerin ve toplulukların güçlü yönlerini vurgulamakta ve onların kendi potansiyellerini keşfetmelerini teşvik etmektedir. Temel kavramlar arasında güç, güçlendirme, benlik saygısı, sosyal katılım, sosyal adalet, dayanışma ve kaynaklara erişim bulunmaktadır.

Güçlendirme yaklaşımının temel varsayımları, her bireyin potansiyeline erişebileceğini ve toplumun kaynaklarından faydalanabileceğini öne sürmektedir. Ayrıca, güçlendirme sürecinin bireysel, bireylerarası ve sosyopolitik düzeylerde gerçekleştiği ve iş birliği ile desteklendiği vurgulanmaktadır.

Perspektifler açısından, güçlendirme kuramının bireysel, bireylerarası ve sosyopolitik boyutlarda ele alındığı ve bu alanlarda etkili olmayı amaçladığı belirtilmektedir. Önde gelen isimler arasında Dennis Saleebey, Charles Rapp ve Ann Weick gibi uzmanlar yer almaktadır.

Sonuç olarak, güçlendirme kuramı sosyal hizmet alanında önemli bir yaklaşımı temsil etmektedir. Bireylerin ve toplulukların güçlenmesi ve potansiyellerinin ortaya çıkarılması, sosyal değişim ve adaletin sağlanması açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, sosyal hizmet uzmanlarının güçlendirme kuramını benimsemesi ve uygulaması, daha sağlıklı ve destekleyici bir toplumun oluşturulmasına katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- 1.Apalı, Y. (2021). Michel Foucault'da iktidar ve güç. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi*. 5(2), 290-304.
- 2.Apaydın, E., Altun, F. (2021). Sosyal girişimcilik ile sosyal hizmet arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*. 18(39), 777-803.
- 3.Artan, T., Özkan, A.(2020). Afetler ve sosyal hizmet. *Journal of ADEM*. (1), 47- 54.
- 4.Bourdieu,P.(1989).Social space and symbolic power. *Sociological theory*. 7(1), 14-25.
- 5.Cankurtaran, Ö., Akoğlu, G., Sakarya, H. (2020). Güçlenmeyi güç, güçsüzlük, baskı ve güç ilişkileri temelinde anlamak. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. 31(4), 1913-1939.
- 6.Danuş, M. Z. (2006). Davranış bilimlerinde ekolojik sistem yaklaşımı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 9(9), 45-54.

- 7.Doğan,T., Eryılmaz,A. (2013).Benlik saygısı ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 33(33), 107-117.
- 8.Erbay, E. (2019). Güç Ve Güçlendirme Kavramları Bağlamında Sosyal Hizmet Uygulaması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 19(42), 41-64.
- 9.Gutierrez, L.M., Glenn, E. (2010).Toward a critical understanding of social justice in social work. *Social Work*. 55(4), 317-327.
- 10.Healy, K. (2005). *Social work theories in context: Creating frameworks for practice*. Palgrave Macmillan.
- 11.Jackson, P. (2009). Pierre Bourdieu, Edkins, J., Vaughan-Williams, N. (Ed), *Critical Theorists And International Relations*. (116-127). *Routledge*.
- 12.Kara, M. A. (2019). Toplumsal Dayanışma Kavramı Temelinde İmece Kültürü: Tirebolu-Doğankent Yöresi Örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 12(53), 377-386.
- 13.Keleşoğlu, F., Yıldız, R. (2021). Çokkültürcü Sosyal Hizmet Uygulaması ve Eklektik Perspektif. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, 193-202.
- 14.Kırlioğlu, M. (2019). Güçler temelli yaklaşım ve güçlendirme: Kolektif kimlik, bilgi- beceri, benlik kavramı, eleştirel farkındalık, harekete geçme. *OPUS International Journal of Society Researches*, 14(20), 2248-2277.
- 15.Kırlioğlu, M. (2020). Sosyal hizmet uzmanlarının kişisel ve mesleki güç algılarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(1), 174-202.
- 16.Kuruhalil, İ., İpek, M. (2022). Sosyal hizmette kuram ve uygulama: sosyal çalışmacıların uygulamada kuramsal bilgi kullanımları. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(4), 1183-1208.
- 17.Saleebey,D. (2008). *Güçlü yönler perspektifi: Uygulamalarımızda olasılık ve umudun işe yaraması. Kapsamlı sosyal hizmet ve sosyal refah el kitabı: Sosyal hizmet mesleği*, 1 , 123-142.
- 18.Şahin, F. (2001). Sosyal hizmette güçler perspektifi ve çözüm odaklı mülakat. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 4(4), 59-72
- 19.Solomon, B. (1976). *Black empowerment; social work in oppressed communities*, New York, Columbia University Press.
- 20.Swartz, D. L. (2013). *Symbolic power, politics, and intellectuals: The political sociology of Pierre Bourdieu*. University of Chicago Press.
- 21.Tavukçu, C., Keleşoğlu, F. (2022). Güçlendirme Yaklaşımı Bağlamında Bir Vaka Çözümlemesi. *In 4th International Congress on Multidisciplinary Social Sciences* (321).
- 22.Topateş, A. K., Topateş, H., Kıdak, E. (2022). Güçlendirme ve toplumsal cinsiyet rolleri ikileminde kadın girişimciliği. *Çalışma ve Toplum*, 2(73), 1043-1074.
- 23.Tözün, M. (2010). Benlik saygısı. *Actual Medicine*,18(7),52-57.
- 24.Tuncay, T. (2006). Sosyal hizmetin temel hedefi: sosyal adalet güçlendirmeye retorikten pratiğe. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 17(1), 53-70.
- 25.Ülgen, S. Y. (2012). *Evede yaşayan yaşlılarda sosyal katılımı etkileyen faktörlerin incelenmesi*. Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans ezi
- 26.Zengin,O., Altındağ,Ö.(2016).Bir insan hakları mesleği olarak sosyal hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 27(1), 179-190.
- 27.IFSW (International Federation of Social Workers), <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>, E.T. 01.12.2024